

ויקהל פרה תשפ"ה

גליון תקס"ד

תהלתו בקהל חסידים

דברי תורה, סיפורים ומשלים
מאת המנהל הר"ח ר' יצחק אהרן קליין שליט"א

וביום השביעי שבת שבתון וכו'
קחו מאתכם וכו'

אמינא טעמא שהקדים אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, עפ"י מה דאיתא בזוה"ק פירשת יתרו: תאנא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין (ר"ת לכבוד שבת), כלומר דשבת היא מקור הברכה לכל מלאכת האדם בימות השבוע שלאחר השבת, ועפ"י י"ל דכיון שכל ברכת והצלחת ששת ימי המעשה תלוים בשבת קודש שלפניהם לכן הקדים משה אזהרת שבת למלאכת המשכן ואף הקהיל את בניו ודרש לפנייהם ברבים הלכות שבת להורות כי מכה שמירת שבת כהלכתה יתברכו ותשרה ברכה והצלחה במלאכת המשכן כשיתא יומין הבאים אחר השבת. (שבט הלוי ז"ע)

וביום השביעי יהי לכם קודש וכו'
קחו מאתכם תרומה לה'

פתח הכתוב באזהרת שבת והמשך במלאכת המשכן קחו מאתכם תרומה וכו', יש לפרש ענין סמוכין ב' ציונים אלו להדדי, דהן מלאכת המשכן והן שמירת שבת מכפרים על חטא ע"ז, לגבי מלאכת המשכן מצינו במדרש שמו"ר נא-ה, ובירושלימי פ"א ה"א, אמר הקב"ה יבא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל, וכן מצינו כלפי שבת כל המשומר שבת כהלכתו אפילו עובר ע"ז כדור אגוש מחולין לו, שנא' בישע"י נו, 'שומר שבת מחללו, אל תקרא 'מחללו' אלא 'מחול לו'.

עו"ל דנסמכו תרומתו דהן מלאכת המשכן והן שמירת שבת יש בהן ענין של השראת השכינה, במשכן כתיב: 'ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם', ומצות שבת הוא מעין עולם הבא, ואמר בברכותנו, עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' אלא צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. (שבט הלוי ז"ע)

לא תבערו אש ביום השבת

ברש"י הובא המחלוקת בסביבת הדבר למה הזהיר הכתוב כאן על איסור הבערת אש. ויש לומר, כי היה מקום לומר שעונג שבת ידחה איסור שבת כמו שאוכל נפש דוחה מלאכה ביו"ט. וא"ת הרי נצטוו במדבר במן לאפות מבעוד יום, כמו"ש את אשר תאפו אפו קודם השבת. היה הדבר להיכר בלבד כדי שיכירו הבדל בין חול לשבת כי לא היה שם שום מלאכה, אבל כאן שעוסקים במלאכת המשכן כל השבוע ובשבת לא יעשו מלאכת המשכן א"כ יש כבר היכר בין חול לשבת והייתי סובר להתיר ביטול ואפיה בשב"ק לכן הוצרך להזהיר איסור הבערה בשבת. (חתם סופר)

עו"ל דאיתא במס' קי"ט אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת, וגרמא כאן 'שבת שבתון לה' לא תבערו אש', אם ישמרו שבת כראוי לא תגרמו להבעיר אש ח"ו ביום השבת. (החיד"א זצ"ל)

קחו מאתכם תרומה לה'

בא הכתוב להזהיר על מי שנותן תרומת כסף שיהיה נקי הכסף ממרמה וגניבה ועושק וכמ"ש בישע"י נח, 'הלא פרום לרעב לחמך' - שלך דוקא, וכן פירשו הפסוק בשופטים ה, 'בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.' שקודם יפרע האדם את חובותיו לאנשים שחייב להם ממון ואח"כ בהתנדב עם יכול ליתן נדבות וצדקות, וכן פירש ה"ישמח משה" ז"ע, שאם לא פרע

זמירות שבת

המאחרים לצאת מן השבת וממהירים לבא

יש להבין הזמר הרי קודם ממהירים לבא אל השבת קד' ואח"כ מאחרים לצאת וא"כ למה כתוב קודם ענין היציאה, ויש לתרץ שכל זמן שהענינים הראו לבני ישראל את הדרך במדבר לא היו צריכים להוסיף 'תוספת שבת' בכניסת השבת וביציאתה כי ע"י הענין ידעו בדיוק מתי נגמר היום ומתחיל יום אחר והוא בזמן שנתחלף עמוד הענן בעמוד האש אבל כשמשנה רבנו נסתלק בשבת במנחה, הסתלק גם עמוד הענן ולא ידעו מתי נגמר השבת כי לא בא עמוד האש ולכן הוסיפו עוד זמן והוא 'תוספת שבת' לפי זה יוצא שקודם היו בבחינת 'המאחרים לצאת מן השבת' ואח"כ לקראת השבת הבאה היו 'ממהירים לבא' להוסיף בכניסת השבת מבעוד יום.

(רבי פנחס מקורין)

עוד יש לתרץ שבשבת ראשונה שעדיין לא טעמו טעם של שבת קודש לא הוסיפו לפני כניסתה אבל אחר שבמשך השבת הרגישו כזה עונג שבת וטעם רוחני נפלא לא רצו להפריד ממנה ולכן איחרו לצאת מן השבת אבל בשבת הבאה כמוזן שהקדימו ומהרו לבא אל השבת להרגיש בחינת קה אכסוף נועם שבת.

(ספה"ק)

להגיד כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו

כתב הקדושת יו"ט, שמי שנקי מעבירות לגמרי שורה על מצחו שם הוי' כסדרו, ומי שאינו נקי לגמרי אבל הוא נזהר תמיד מלחטא - שורה על מצחו שם הוי' שלא כסדרו. ויש לרמז בזה להגיד כי ישר ה' צורי, כאשר ישר ה' צורי - זה סימן ולא עולתה בו, וכן יש לפרש כי צדיק ה' וכו' ישר יחזו פנימו אז רוצה ה' לצדק את בריותיו.

וכזו לקבל שבתות וכו' מתוך מעוט עיונות

יש לתמוה מדוע אין מבקשים שיהיה מתוך העדר עיונות לגמרי. ותירץ האמרי חיים ז"ע, שהכוונה הוא לעבירות קלות שעושים לקדושת שבת, כגון: טבילה בחמין בשבת בבוקר ומחית כפיים בשירה וריקודים וכיוצא בזה.

(אמרי חיים ז"ע)

במשנה לחם וקידוש רבא

בתורה מצינו לחם המרמז לפרנסה, וכן לחם המרמז לאשה כמ"ש: 'את הלחם אשר הוא אוכל', ובזה צריך קידוש רבא, וכן פירושו מ"ש על שתי לחם יבצעו תמימים שהרבה תמימים נשברים על ב' עניינים האלו.

(תפארת שלמה)

במשנה לחם וקידוש רבא

לכאורה צ"ל קודם קידוש ואח"כ משנה לחם כי זה הסדר וכמו שאומרים בש"ק על כן כל איש ביינו יקדש על שתי לחם יבצעו תמימים. וי"ל שכתוב בשו"ע שאם אין לאדם יין בליל שבת יכול לקדש ולומר כל הנוסח גם על חלות, אבל ביום שאין נוסח מעכב וצריך רק לעשות ברכת היין אי אפשר לצאת על לחם כי לא יהי' ניכר שעושה לשם קידוש וחייב דוקא על יין. לכן בליל שבת שיש מציאות שעושה קידוש על חלות אומרים במשנה לחם וקידוש רבא, משא"כ ביום שאין מציאות כזה, אומרים על כן כל איש ביינו יקדש ואח"כ על שני לחם יבצעו תמימים.

(שמעתי)

המזון שחייב לאנשים ואוכל ממון ששייך לאחרים ע"ז נאמר 'ובצוע ברך ניאץ ה'.' ולכן 'בפרוע פרעות בישראל' ואח"כ 'ברכו ה'.' - יכול לברך לה', כשהדבר שעליו מברך הוא שלו בודאי והגיע אליו בהיתר.

(החיד"א זצ"ל)

ויבאו האנשים על הנשים וכו' כל כלי זהב

והקשו הרי אמרו חז"ל בב"ק קי"ט, אין מקבלים מן הנשים לצדקה אלא דבר מועט, ואיך לקחו מהם תרומת זהב, הרי זה לא דבר מועט. וענה האמרי אמת' ז"ע, כי כל הטעם שמעשה ידי אשה לבעלה, כי מזונותיה על בעלה, אבל במדבר שכל אחד קיבל מן מהשמים ואז אין מעשה ידיה לבעלה לכן יכולה ליתן לצדקה גם דבר גדול.

והפני מנחם צ"ל תירץ, שנשים יכולות ליתן דבר מועט לפי עשירתם וכאן היו עשירים מבית מצרים ומכירת הים ולכן נחשב להם התכשיטי זהב לדבר מועט.

לחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף

כתב הדברי שמואל ז"ע, שגם כשעוסק בזהב ובכסף לשם פרנסה, אבל המוח יעסוק במחשבות להתדבק בהקב"ה. ובוה פירשו יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, שרק היגיעה ע"י כפיים יהיו אבל הראש יהי' תמיד דבוק בהש"ת.

והצדיקים פירשו הגמרא בקדושין (כט.), האב חייב בבנו ללמדו אומנות וי"א אף להשיטו במים, שהאב ילמד את בנו איך להתייחס לאומנות כאשר ילך לעבוד בשביל פרנסת ביתו, שכמו השושה במים אף שגופו במים אבל נזהר תמיד שהראש יהיה למעלה מן המים, כן יהיה האדם תמיד ראשו כלפי מעלה מדובק ומקושר לאביו שבשמים.

מספרים על הצדיק ר' מוטיל סלונים זצ"ל, ששמע אנשים שעושים דיון אם ללכת להשתתף באיזה שמחה או לא מפני ביטול תורה. פתח פיו ואמר: מי אומר שצריך לילך עם הראש אפשר ללכת עם הרגלים והראש יהי' דבוק בהקב"ה.

בענין תפילה לנשים בזמן הזה

ויעש הכיור במראות הצובאות וכו' פתח אהל מועד

פירש רש"י הק' שהיה משה מואס בהם שעשויים ליצ"ה, אמר לו הקב"ה קבל, כי אלו חביבים עלי מן הכל שהעמידו צבאות רבות במצרים וכו'. ובתרגום יונתן פירש, שלקח המראות מהנשים הצנועות שהיו באים פתח אהל מועד להתפלל וילדו בנים צדיקים.

הנה מובן מפירוש יונתן שהנשים הצדקניות בנות דור המדבר נוהגות היו לקבוע מקום לתפילה בחצר אהל מועד, ואילו התפילות היו חביבות ויקרות כלפי שמיא, ובשכר זה קיבלו בנים צדיקים, ומשמע שזה כללו בתפילתן שיהי' להם בנים צדיקים.

ומכאן רמז מוסר לבנות ישראל הכשרות, על חובתן להתפלל בכל יום ובמועדים

לפי סדר התפילות שתקנו רבותינו, וכמו שמוזכר בילקוט שמעוני (שמואל רמז פ'): 'ותתפלל חנה' מכאן שנשים חייבות בתפילה שכן חנה התפללה י"ח ברכות וכו'. ואחר שנפקדה אמרה מה עלי לעשות כעת, אלא לומר שירות וזמירות הללו',

ואומר 'ותתפלל חנה ותאמר עליו לבי בה' רמה קרני באלוקים'.

ואם ישאל האדם הלא מקדמת דנא סמכו לצאת ידי' באמירה תפילה קצרה בבוקר ומדאורייתא די בזה כמוזכר במג"א או"ח ק"י, וא"כ אמאי נשים של דורנו לא יקלו בזה.

התשובה לזה, שזה נאמר לנשי הדורות הקודמים שהיו עסוקות רוב שעות היום בניהול צרכי הבית, וטרדות גידול צאצאיהם לתורה וירא'ש, ולהכין צרכי בעליהם ובניהם ובנותיהם, ובתוך ביתם נטעו בלבבות צאצאיהם אוצרות מלאות יראת שמים, ולכן פטרו אותם מלהתפלל תפילה ארוכה. אבל בדורות שלנו כאשר הכנת צרכי הבית אינם נוטלים זמן ארוך, כי רוב הדברים לא נעשית בבית ואפשר להשיג הכל בחנויות, נמצא שהרבה נשים מבלות ללא מעש שעות רבות, ולא עליהם אמרו חז"ל שדי להתפלל בקשה אחת, ונכשלים לעסוק בהנאות עוה"ז והבליה, ולכן מהצורך והראוי שיתפללו כל התפילות כסדרן וירגישו עי"ז קרבת אלוקים ויעתירו לצאצאים צדיקים וצדקניות ולא יתפתו חז"ל להבלי הנאות הרחוב רח"ל.

והנה במדבר שירד להם המן והיה להם כל ההצטרפות, לכן היה להם זמן פנוי לבא להתפלל להשי"ת בחצר אהל מועד ואפילו ביומנו שלומדים בימי נעוריהם בבית חינוכם והתחזקו שם בירא'ש ושמירת המצוות שמירת שבת ומדות בין אדם לחבירו, אבל לאחר נשואיהם מי ידריך אותם איך לעמוד מול הרחוב והניסיונות שכל יום קשה מחבירו, ולכן אין מנוס לקבוע שעה אחת לתפילות וזה יהי' להם עוגן הצלה לדבקות בה' ולעשות נח"י וגידול בנים ובנות לתורה וירא'ש וצניעות וליראת חטא.

(מחשבת הלוי)

ויבואו האנשים על הנשים

י"ל, שהרי האנשים חטאו במעשה העגל והיו אח"כ נהיו בעלי תשובה ואז גברו במעמדם על הנשים שהם היו צדקניות מעיקרא שלא רצו ליתן נזמיהם לעגל, וא"כ כאן באו האנשים להראות תשובה לרבים והיו במדרגה גדולה יותר על הנשים כי במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים אין עומדין.

(אמרות טהורות)

כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא וכו' הביאו בני' וכו'

לכאורה לשון כפול בפסוק. וי"ל כי בשעה שצויה משה להביא נדבות למלאכת המשכן, היו בקרב ישראל אנשים שהיו רוצים להביא דבר מסוים אבל לא היה החפץ בידם להביא בפועל, אמנם מחמת השתוקקות העצומה אשר בלבבם להביא חפץ זה למשכן השפיע רצון זה על איש אחר שיש לו להביא זה אל המשכן, נמצא ששניהם היו להם חלק בנדבה זו, האחד במחשבה, והשני במעשה. וכך היו נדבות המשכן מכלל ישראל, וזהו שאמר: 'כל איש וכו' שנדב אותם להביא' אך לא היו להם - גרמו שהביאו אנשים אחרים בפועל, וזה הסיוע בפסוק 'הביאו בני' יחד, שחלק כולם נכנס לנדבת המשכן.

(אמרות טהורות)

ויקהל משה - וביום השביעי יהי לכם קודש

במס' שבת פח איתא: בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע באו שישים רבוא מלאכי השרת וקשרו לכל אחד שני כתרים, וכיון שחטאו - פרקום. שנאמר: 'ויתנצלו בני' את עדיים מהר חורב'. אמר רבי יוחנן וכולם זכה משה ונטלם. ומובא בשם האר"י הק' שמשו מרוב ענוותנותו לא רצה לקחתם לעצמו אלא שמרם לישראל וכל שבת מוחזר להם והם הנשמות היתרות המגיעות בשבת לבני'. וזה משי"כ בתפילת שבת, 'ישמח משה במתנת חלקו' שנשאר לו בשבת רק חלקו בלבד אבל יתר החלקים שזכה מוחזר לבני' כל שבוע וזה מה שנרמז כאן, ויקהל משה את כל 'עדת' מלשון תכשיט שנקרא עדי, שקיבץ משה את כל תכשיטים שקיבלו כשאמרו נעשה ונשמע ואמר להם וביום השביעי קודש שבת שבתון ויזכו לקבל בחזרה את עדיים ע"י שמירת שבת.

(החיד"א זי"ע)

ששת ימים תעשה מלאכה

יש לרמוז כאן עפ"י שכתוב במס' ברכות לה: בזמן שעושים רצונו של מקום מלאכתם נעשה ע"י אחרים, שנאמר: 'ועמדו זרים ורעו צאנכם'. וזה נרמז כאן, אם תקיימו הדברים אשר ציוה ה' אתכם לעשות אז ששת ימים תעשה מלאכה ע"י אחרים.

(רבנו בחיי)

ווי העמודים והשוקיהם כסף

התפארת שלמה זצ"ל ראה פעם אחת למדן אחד שישב כל הלילה בביהמ"ד ולמד ג' דפים גמרא עם תוס' בעיון, ואותו למדן היה אוהב כסף, אמר לו התפארת שלמה: 'זו העמודים' - למדת ו' עמודים גמרא, 'והשוקיהם כסף' - יש לך עדיין חשק לכסף!?

בימי גלותם התאכסן הרבי ר' אלימלך זי"ע בבתי עשירים ואילו הרבי ר' זושא זי"ע בבתי העניים (הל"ו צדיקים)

הנה בעת שהלכו בגולה האחים הק' הרבי ר' אלימלך ואחיו הק' הרבי ר' זוסיא זי"ע היו הדרך שבכל ערב שבת קודש בא אצלם אביהם הק' מעולם העליון שכבר היה נפטר, ואמר להם היכן יהיו על שבת קודש, פעם אחד באו לעיר אחד בערב שבת ובא אצלם אביהם כדרכו, ואמר להם אתה אלימלך תהיה על שבת אצל הרב, ואתה זוסיא תהיה אצל השוטטעריל (סנדלר) אחד שנקרא בשמו כך וכך והם קיימו דבריו, והרה"ק ר' אלימלך הלך אצל הרב וביקש שיקחו אותו על שבת קודש, והרה"ק ר' זוסיא התחיל לבקש את השוטטעריל עד שבקושי גדול מצא אותו שדר בקצה העיר בבית קטן וצר כדרך העניים הגדולים.

ויהי כשבא הרה"ק לביתו, לא מצא את השוטטעריל בביתו, ושאל לאשתו היכן הוא בעלה, ואמרה שהוא בשדה כעת, ושאלה אותו ולמה כבודו מבקש את בעלי, אמר לה הרה"ק אני רוצה להיות אצלכם על יום השבת, אמרה לו אשת השוטטעריל, הנה בשמחה רבה היינו נותנים לכבוד מעלתו לאכול ביום השבת קודש, אבל יאמין לי באמת שהוא כעת ערב שבת בצהרים ואין לנו כלום על הצאות שבת לא חלות חזק בשר לא יין ולא נרות, והגם שבטחוני זלזל בהש"ת שבודאי יזמין לנו על צרכי שבת אבל בהיות שאנחנו עניים ודרכינו בחלות ובבשר מצומצם מאד ואין לנו מה ליתן לאורח לאכול, והשיב לה הרה"ק הלא אני שואל מעמכם רק כזית לצאת ידי סעודת שבת קודש כי הבין הרה"ק הרבי ר' זושא כי לא לחינם שלחו אביו הק' להיות בכאן על שבת, כי בטח הוא מהצדיקים נסתרים, ואשת השוטטעריל בראותה שהאורח מתעקש להיות דוקא כאן על שבת אמרה להרה"ק הנה אני מרוצה רק צריך שישאל עוד את בעלי כשיבוא לביתו.

בין כך ובין כך בא השוטטעריל מהשדה, ונתן שלום להאורח ושאל אותו מה בקשתו? והשיב הרה"ק ר' זוסיא אני רוצה להיות אצלכם על יום השבת, והשוטטעריל דחה אותו גם כן כנ"ל

ששת ימים תעשה מלאכה וכו'

איתא בילקוט כי תשא, כתיב לא תעשה מלאכה, ומניין שאסור אף לומר לנכרי שיעשה לו מלאכה, ת"ל 'את שבתותי תשמרו', והרי הקב"ה ברא את העולם בעשרה מאמרות, וכשעשת בשבת מכל מלאכתו - שבת מן האמירה, וא"כ כשהזכיר על שמירת שבתות, הזהיר ג"כ על האמירה שזהו שבתותיו. וא"כ, הפירוש 'ששת ימים תעשה מלאכה' אף ע"י עבדים, וביום השביעי שבת שבתון - אף מן האמירה לעבדים כשביטתה ה' שהיתה מן הדיבור, אבל לא יטעה לומר שהוא חייב מיתה על זה, מסיים הפסוק, 'כל העושה בו מלאכה יומת', דוקא 'העושה' בעצמו ולא שאמר לאחר לעשות.

(דרש משה)

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת

שלא יאמר הכהן, הרי עשיתי במקדש הבערת אש הקרבנות והנרות וכו' א"כ לי התורה התירה לעשות גם בביתי עבודות אלו, לכן הדגישה התורה, בכל מושבותיכם - בבית שלכם, אסורים כל מלאכת שבת ורק בביהמ"ק התירה לכם.

(המפרשים)

ויאמר משה אל כל עדת בני' לאמר זה הדבר וכו' אשר ציוה ה' לאמר

כתב רש"י הק', אשר ציוה ה' לי לאמר לכם ולכן ב' פעמים לאמר. ותמוה כי כל התורה והמצוות נאמר למשה 'לאמר' לישראל, ולא דוקא את המצוה הזאת. וי"ל דהנה בציווי על המשכן אמר ה' 'מאת כל איש אשר

א מעש

והכל ללא יועיל, כי הרה"ק הפציר בו מאוד עד שנתרצה השוטטעריל, אבל תנאי התנה עמו שיבוא להתפלל עמו אצל הבעלי מלאכות כי הם מתפללים בהשכמה ובמהירות ואני איש פשוט ומוטרד וצריך אני לנוח מיגיעתי ע"כ יבוא להתפלל עמי שלא אצטרך להמתין עליו, והרה"ק ר' זוסיא קיבל עליו הכל אדרבה רצה לילך עמו להתפלל ביחד לתהות על קנקנו ולראות מה מעשהו, אבל לדאבון נפשו לא ראה ממנו מאומה כי מראהו היה כאיש שדה ומגושם מאד, ובבית הכנסת הלך אנה ואנה מיט אפאר גראסע שטיבעל (עם מגפיים גלולים ומגושמים) ויתפלל במהירות גדול, ואחר התפילה הלכו לביתם ואמרו שלום עליכם ועשה קידוש במהירות גדול ובהלטה כאחד הבורים, ואח"כ אכלו ממה שהיה מוכן ואמרו זמירות וברכו ברכת המזון אבל הכל במהירות כאחד הפוחזים.

והרה"ק ר' זוסיא נתפלא מאד כי ידע אשר כבוד אביו הק' לא לחינם שלחו לכאן, והיה לו צער גדול מאוד על מה שאינו זוכה לראות מהשוטטעריל הזה שום רמז ורמזיא מיראת השם, כאשר רצה לילך הרה"ק לאכסניא שלו אמר לו השוטטעריל הנה בבוקר אנו מתפללים בהשכמה זאלט אוהר קומען באצייטינס דאווינען (תראה לבוא בזמן להתפלל) והרה"ק קיים דברו ובא בהשכמה וראה מענהאלט שאן ביי נשמת (ראה שאוחזים כבר בנשמת) והרה"ק הציץ והביט על השוטטעריל ולא ראה ממנו מאומה וכן היה גם כן אצל סעודת צהרים, וכמובן שהיה לו צער גדול מאד, והרה"ק הלך לו לאכסניא, ויהי לעת ערב נפל בדעת הרה"ק הרבי ר' זוסיא אלך ואנסה עוד הפעם אולי אזכה לראות כעת אזה דבר והלך לנסות ויבוא לבית השוטטעריל ולא מצא אותו בביתו וגם אשת השוטטעריל גם כן לא היתה בביתו ולא מצא בבית רק ילד אחד כבן ב' שנים מוטל בעריסה, והלך הרה"ק אליו ושאל אותו קינד לעבען, וויא איז דער טאטע (איפא אביך) והילד ענה אותו דער טאטע איז אפין באוידעם (אבי נמצא בעליית הגג) וכשמוע זאת הרה"ק הבין אז עפ"י וועט שאן דא זיין (שעכשוו ככר יראה משהו עליו) ויצא לבית החיצון כי שם היה הדרך לעלות על העליה אבל

ידבנו לבו - אפילו הערב רב. אבל אחרי שחטאו בעגל לא רצה הקב"ה שיתערב נדבת הערב רב בבנין המשכן ולכן הדגיש קחו מאתכם - דוקא, ולא מערב רב. וזה מה שהדגיש ברש"י, ציוה ה' לי לאמר לכם - דוקא - לקחת רק מכם ולא מערב רב.

(דברי יחזקאל)

ראו קרה ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וברש"י הק' 'חור בנה של מרים היה'. וקשה, הרי כבר הזכיר זאת רש"י בפ' בשלח עה"פ ומשה ואהרן וחור עלו ראש הנבעה. ופירש שם רש"י, 'חור בנה של מרים היה'. ונראה, דאיתא במדרש, שלכן זכה בצלאל לעסוק במלאכת המשכן מפני שחור' וקנו, מסר נפשו על קדוש השם במעשה העגל. וכמו שכתב הרוקח שנקרא 'חור',

ע"ש שדקרו אותו בגופו שנעשה חורים. והנה גם מרים מוסרה נפשה להצלת ישראל במצרים והחיתה את הילדים ע"י מים ומוזן, והיה עלול פרעה להרגה בתור מורדת במלכות, וכן שבט יהודה, נחשון קפץ לים. וזה שאמר הכתוב ראו והתבוננו כי קרא ה' בשם בצלאל ולא באיש אחר, כי הוא בן בנו של חור שמסר נפשו, וכן נכדו של מרים שמסרה נפשה, למטה יהודה שנשיאה מסר נפשו. ולכן מגיע לצאצאו 'בצלאל' לעסוק בבנין המשכן מכח זכות אבותיו.

(שם)

שבת שבתון – שבת שלוי ומבורך

הטעם שאומרים זאת בשבת כי בחול אין שלוי בין הגוף והנפש, הגוף רוצה לאכול מעדנים ומותרות

זה אוף שבת

לדאבון נפשו לא היה שם הסולם כי נלקחה בכונן משם שלא יוכל שום איש לעלות שמה אבל הרה"ק התחיל לטפס ולעלות דרך הקומעון (הארוכה) עד שבקושי גדול הלך על העליה אבל מה מאד נתבהל בראותו שם שלחן גדול ויושבים מסביב כל הל"ו צדיקים והשוסטעריל יושב בראש (ושמעותי שמקובל מצדיקים שככל שבת קודש לעת ערב כסעודה ג' יושבין כל הל"ו צדיקים ביחד) והם הצדיקים הקדושים בראותם אותו התחילו לשאול מה לילוד אשה בינינו, אמר להם השוסטעריל הואיל שהוא בכאן הניחו אותו להיות אצל השלש סעודות שלנו כי היה אצלי על שבת קודש וממילא מובן השמחה הגדולה שהיה להרבי ר' זוסיא ז"ל על שזכה להיות בעת רעוא דרעוין בצוותא חדא עם הל"ו צדיקים. ושמעו שם רזין דרזין סתרי תורה אשרי עין ראתה כל אלה.

והנה אחרי הפרדם מאתו אמרו לו הנה זכית להיות עמנו ביחד, אבל השמר והזהר חלילה וחלילה לבל תספר לשום איש מזה.

הרה"ק ר' זוסיא לא היה יכול לישן כל אותו הלילה כי לבו היה בוער בקרבו ולא מצא מרגוע לנפשו מגודל השתוקקותו והגעגועין שהיה לו, והרה"ק הרבי ר' אלימלך שאל אותו ואס א"ז דאס זוסיא? (מה זה זוסיא) והרבי ר' זוסיא דחה אותו בדברים בעלמא, ויהי ביום א' בבוקר ראה הרבי ר' אלימלך שאחיו הרבי ר' זוסיא בוער כאש להבה בשעת תפלתו, וכן בכל היום ראה שעבודתו היה משונה משאר הימים, והרבי ר' אלימלך ז"ל שאל אותו בכל פעם מה זה ועל מה זה והוא לא ענהו, ויהי לעת ערב, אמר הרבי ר' אלימלך להרבי ר' זוסיא בהתרגשות אחי זוסיא, אתה זוכר מה שהותנה בינינו טרם התחלנו ללכת בגלות, שיהיה לנו מסירות נפש אחד עבור חבירו, והיכן הוא המסירות נפש שלך למה אין אתה רוצה להגיד לי מה היה עמך בזה השבת? וחשב הרבי ר' זוסיא יעבור עלי מה, וסיפר את כל אשר קרהו, ואת אשר ראה, ואח"כ הלכו לדרכם, ויהי בערב באו לבית מלון אחד והיה שם בית מזיגה והניחו להם לישן שם על הארץ בבית המזיגה כדרך האורחים, ויהי בחצי הלילה התחיל לירד מטר שוטף ורוח חזק

ובחמרא טבא דביה תחדא נפשא. היינו, שבשבת שורה אור גדול בסעודת שבת ואור הקדושה מאיר גם בחומר. וזהו ובחמרא טבא דבי תחדא נפשא שגם הנפש תשמח בהחומר אם מיטיבים לו, וכן כתב האר"י הק' שכל המאכל שאוכל בשב"ק אף אם הוא יותר מהצורך אינו הולך לחיצונים, כיון שהוא נכלל ג"כ בעונג שבת.

(מאמר זכרון צדיקים מונקאטש)

וביום השביעי יהי לכם קודש שבת שבתון

הרה"ג ר"א גרוסנס תלמיד החפץ חיים ראב"ד בלונדון אחר שלמד שש שנים אצל החפץ חיים עבר ללמוד לקמניץ אצל רבי ברוך בער ביום אחד לאחר השעור ביקשו רבי ב"ב שיספר מעשה שראה אצל

מאוד, ופתאום דפק בחלון איש אחד שיפתחו הדלת כי השר מאותו העיר (פלוני ופלוני) שהיה מפורסם באותו העת רוצה לישן בכאן, כי בעת כזאת אינו יכול לנסוע הלאה, ובעל המזיגה פתח הדלת והולך את השר לחדר נאה המיוחד עבור אורחים חשובים, והלכו דרך בית המזיגה, וכאשר ראה השר אשר שני אנשים שוכבים על הארץ אמר לבעל המזיגה יבואו גם אלו האנשים לישן בחדרי ואני אשלים עבורן כי טבעי רך ואני יכול לסבול שאנשים ישנו על הארץ.

ויהי בבוקר והאחים הקדושים הלכו לדרכם והניחו את השר ישן על מיטתו, ותיכף הקיץ השר משניתו ועשה רעש גדול שנגנב ממנו המורה שעות (שעון) של זהב, וחפשו אנה ואנה ולא מצאו, ויצא ההסכם מבין כולם כי בוודאי האנשים האורחים האלו שישנו בכאן, הם גנבו את המורה שעות ושלמו רעה תחת טובה, שהבאתי אותם לישן בחדרי, וצוה להמשרת לרתום את הסוסים והתחיל לדבוק אחר האורחים והשיג אותם, ויעמיד את העגלה ושאל אותם ברוגז וכעס למה גנבתם את המורה שעות שלי עם הקייטל (השרשרת), אבל הם לא ידעו מאומה והתחיל לצעוק עליהם ולהכותם ויצו לאסרם אחורי העגלה והוכרחו לרוץ אחרי העגלה ובענוות רוחם קבלו הכל באהבה, ויהי בהגיעם אל קפה הכפר השני היה עומד שם נכרי אחד השופט של הכפר ההוא, והשר העמיד את העגלה והתיר את האחים הק' ומסרם לשופט הזה, ואמר לו שתעשה עמהם כמשפטם, וסיפר לו שגנבו ממנו את המורה שעות והשר נסע לדרכו ואח"כ אמר השופט אל האחים הק' הנה תדעו שהשר ההוא הוא אחי השוסטעריל שהיית אצלו על שבת וגם אני היית שם אצל השלש סעודות ובהיות שאמרו לך שאל תספר לשום אדם מה שראית ועבור שסיפרת נגזר עליך מיתה בשמים לכן חסנו עליך ועשינו לך הצער הזה, ובזה נמתקו הדינים מעליכם ותשארו בחיים און די זוסיא אז דיא וועסט נאך מפיס זעהן זאלסטי מעהר נישט דערציילען (ואתה זוסיא, אם אתה רוצה לפייס עוד יותר תראה לא לספר הלאה).

[סיפורים נפלאים סיפור לד עמוד נא]

מהמשתתפים ושאל אותו האם ידוע לו מה דיבר החפץ חיים זצ"ל עם הבחור הנ"ל, ענה לו שאינו יודע, אמר לו אני הוא הבחור הנ"ל ואספר לך מה אמר לי הוא היה אז מזועזע עד עומק נפשו והחזיק את ידי וליטף אותה ואמר רק מילה אחת כמה פעמים ש-ב-ת ש-ב-ת ש-ב-ת מעומק לבו ושני מעיינות של דמעות חמות ירדו מעיניו על ידי והרגשתי כמו שחוחכים את בשרי עם סכינים וכך המשיך בזעקת ליבו ש-ב-ת עד שקיבלתי אז על עצמי שיותר לא אחלל שבת כל ימי חיי ורק לאחר ששמע שקיבלתי ע"ע עוב החפץ חיים את ידי.

כל העושה בו מלאכה יומת

סיפר המגיד רבי שלום שברדון שפעם כשעבר על כתבי ידיו של זקנו המהרש"ם מצא כתוב שחלם בליל שבת שעומד בב"ד של מעלה ושם דנים אברך תלמיד חכם אחד מבני קהילתו על חילול שבת ונגמר דינו למיתה בבוקר גמור בדעתו שלא יספר כלום לאברך הנ"ל רק אם יבא לדבר עמו אחר התפלה אז יספר לו על חלומו ומנהגו היה שנשאר אחר התפלה ללמוד פירוש האור החיים הק' על הפרשה והנה נישן אליו האברך הנ"ל אחר שרוב המתפללים כבר הלכו לביתם ואז אמר לו המהרש"ם שיחכה מעט כי רוצה לדבר עמו על איזה ענין ואחרי שהלכו כולם קרא לו ואז פרץ האברך הנ"ל בכי וסיפר לו שישב ולמד בערב שבת ומקטרו בידו (שעישן סגרי) והמשיך ללמוד ולא שם לב שכבר קידש היום מרוב שהיה שקוע בתלמודו ופתאום ראה שהחשיך כבר ונמשל בעון חילול שבת ובא לבקש דרך תשובה ואז סיפר לו המהרש"ם את החלום במלואו וסידר לו פדיון נפש ותיקון תשובה וכך ניצל ממות בידי שמים.

כל איש ואשה אשר נדבה לכם הביאו בנ"י נדבה לה'
עו"ל שיש כמה דרגות בנותני צדקה יש הנותן לשם שמים ומעדיף שלא ידעו מי הנותן ומי המקבל ועו"ז נאמר: 'עושה צדקה בכל עת', גם כשאני רואים אותו ועושה צדקה בסתר, אבל יש גם כאלו שנותנים רק להראות עושים ולפרסמם ברבים ואילו לא נקראים 'עושה צדקה בכל עת' כי כאשר אין רואה אותם איש אז אינם נותנים כלום וגם כאן היו הרבה שלא רצו שיפרסמו את שמם ולכן שלחו את התרומה עם בניהם שלא מכירים אותם וזה המושך הפסוק הביאו בני ישראל – הקטנים נדבה לה' כי זה לה' האמיתי לשם שמים ולא להתייחר.

(כתב סופר)

ראשי חודשים שחר לנשים

איתא בפרקי דר"א פרק מ"ה כאשר נאמר להם פרקו נומי הזהב אשר באוני נשיכם וכו' שמעו הנשים ולא קבלו עליהם ליתן לבעליהם ואמר לא נשמע לכם ליתן למי שאין בו כח להציל ונתן להם הקב"ה שכרם בעוה"ז שהם משמרות ראשי חודשים ונוהרים מן העבודה יותר מן האנשים ונתן להם שכרם גם בעוה"ב, מה עשו בעליהם עד אותה השעה היו נומים באוניהם כמעשה המצרים והם פרקו מעצמם ונתנו לאהרן וכו'.

וכתב החיד"א בספרו ברכי יוסף או"ח סי' תכ"ג שרחל אמנו תיקנה תפילת מוסף של ראש חודש שראתה ברוח הקודש שעתידות נשי מדבר לא להכשל בחטא העגל ותקנה תפילה זו ונרמז בראשי תיבות "ראשי חודשים לעמך" ר"ת רחל, וכתב החיד"א בספרו פתח עינים ע"מ שבעות דף ט' שלעתיד לבא יהיה מועד הראשי חודשים גם לאנשים כמו לנשים ולכן מוזכר בתפילת מוסף של ראש חודש ובעבודת בית המקדש נשמח כולנו גם האנשים כמו הנשים בזמן הזה.

מראות הצובאות

בספר משיבת נפש הביא טעם שנעשה הכיור ממראות כדי שיתכילו הכהנים בבואם אל אוהל מועד בכיור שלא ימצא רבב או דבר מגונה על בגדיהם לקיים הפסוק הכון לקראת אלוך ישרא'.

מראות הצובאות

הביאו אותו הנשים שמאסו ופרשו מעניני עוה"ז ועבדו את השי"ת ולכן נתנו את המראות למשכן, ומשם ראו מה שנעשה בפנים ולא ראו אותם האנשים, ולא עשו את הכיור מזכוכית כי חששו שיישבר בשעה שנסעו ממקום למקום.

(שפתי כהן עה"ת)

החפץ חיים פתח ואמר: יום אחד הגיע יהודי לראדין אל החפץ חיים ובכה לפניו על אודות בנו שאינו יכול להתגבר על יצרו הרע עד שנכשל כבר בחילול שבת ממש, הח"ח הודיעו ואמר לו שיקרא לבנו כי רוצה לשוחח עמו והנה בנו הסכים לבא ונסגר עמו בחדרו ודיבר אליו מה שדיבר ואח"כ יצא הבחור משם בעיניים נפוחות מבכי ואף אחד לא ידע מה דיבר עימו והוא לא סיפר ומאז נהפך לבחור ירא ושלם והקפיד מאוד בעיקר על שמירת שבת.

אחרי רבות בשנים היה כנס חזיון גדול על שמירת שבת והרב גרוסנס סיפר זה הסיפור על הבחור הנ"ל בפני קהל ועדה אחרי שסיים הדרשה נישן אליו אחד

לעתוננו, והנפש מואסת בהם. אבל בשב"ק העונג היא מצוה, אז גם הנפש נוח לה באכילה, וכש"כ רש"י בביצה טז, ד"ה נשמה: נשמה יתירה גורמת לרוחב לב למנוחה ושמחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו, ואף הגוף מתרצה לתורה ולתפילה ומקיימים דברי הרמ"א באו"ח סי' ר"צ סעי' ב' וז"ל: ובעלי בתים שאינם עוסקים בתורה בכל ימות השבוע בתורה ובתפילה מקיימים דברי הרמ"א ז"ל והנפש מסכימה לאכילה ושת"י כי היא מצוה, וקראת לשבת עונג, ומשלימים זה עם זה, ולכן אומרים 'שבת שלום ומבורך' – בין הגוף והנפש.

(דעת שלום – להגה"צ ר' שלוי מושקוביץ משאץ)

והיינו דכתיב בזמירות 'נהורא ישרי בה בקדושא רבא

עו"ל שהניחם שם בכיור כדי שתראה האשה שם את עצמה ותיזכר בבעלה ותתפלל עליו לה' שיתן לה זרע הגון כי שם מקום התפילה. (שם)

וכתב הרקנאטי שהיות שהכהן היה צריך בשעת זריקת דם הקרבן לראות בהמקריב איך עושה תשובה על חטאו ולכן ראה הכהן במראות הצובאות אם שבו בתשובה.

על הכיור היו ציורים מעשה מרכבה שבשמים.

(ש"ך עה"ת)

והמלאכה היתה דים והותר

מדוע אצל המשכן שהיו זקוקים להרבה, נאמר "והותר", שנשאר יותר מן הצורך; ואילו אצל העגל שלא היה צריך בזה הרבה לעגל אחד, לא נזכר בשום מקום שנשאר משהו מן הזהב שהביאו.

ומתרגמים העולם: אצל המשכן היה משה רבנו "גבאי" של צדקה ולא הלכה לאיבוד אף פרוטה אחת, אבל אצל העגל התעסקו עסקנים שונים ומשונים, ואצל הללו אין מקום ל"הותר".

(במשנת רש"י - בפרשתנו)

ויבאו האנשים על הנשים

פירש הרא"ש שבאו האנשים לקחת תכשיטים שעל הנשים אע"פ שכאשר באו לקחת מהנשים לעגל הם התנגדו ולא רצו לתת תכשיטיהם לעגל אבל עכשיו נתנו ברצון למשכן, והיו שמחים וזהירים במלאכת שמים ולכן קבלו שכרם לעשות ראש חודש כיו"ט, ואגב אותו ראש חודש ניסן שקבלו ליו"ט נתנו להם כל ימי הרי"ח שלא יעשו בהם מלאכה.

(הרא"ש עה"ת)

כל איש ואשה אשר נדב אותם להביא הביאו בני ישראל נדבה לה'

כל איש ואשה פירושו הערב רב שנדבו להם ליתן למקדש ולא קבלו מהם אבל כדי שלא יהיה הפסד להקדש נתנו בני ישראל שוויו להקדש מה שרצו ליתן הערב רב ולא קבלו מהם, כדי שלא יהיה הפסד להקדש, וזה פירש הפסוק הביאו בני ישראל נדבה לה' מה שרצו הערב רב ליתן ולא קבלו מהם.

(תפארת יונתן)

והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר

במס' יומא עה אמר ר' שמואל בר נחמני מלמד שירד לישראל אבנים טובות ומרגליות עם המן שכתוב בו שירד בבוקר ולקטום יחד, וכן והנשיאים הביאו את אבני השוהם פירוש העננים הביאו את אבני השוהם. ומהר"מ בן חביב בס' תוספות י"כ ביאר שהעננים הביאו את כל שאר הדברים בדרך נס אל פתח אהליהם של נשיאי ישראל, והם הביאו למשה. עוד פירוש שהעננים הביאו לתוך אהל של משה, ובתרגום יונתן איתא שהעננים הלכו לנהר פישון ודלו ממש אבני שהם ואבני מילואים והשליכוהם סמוך למחנה ישראל והנשיאים הלכו לשם ולקטום והביאום למשכן. ואח"כ הלכו העננים לגן עדן והביאו את הבושם ושמן הזית ושמן אפרסמון.

ועשה את הפרוכת

אמרו חז"ל יומא נז. ומעילה יז: א"ר אלעזר ב"ר יוסי אני ראתי את הפרכת ברומי והיו עליה כמה טיפי דם ושאלתי ואמרו לי שזה מדם יום הכיפורים שהיה הכ"ג מזה על הפרוכת, וכתב רש"י שנעשה נס לר' אלעזר שריפא את בת מלך רומי שנכנס שד בגופה ששמו בן תלמיו והכניסו אותו לאוצר המלך לקחת בשכרו מה שירצה ולא חפץ לקחת מתנה רק אגרות שכתוב בהם גזירות על כלל ישראל ומצא אותם וקרע אותם וכן ראה שם את כלי המקדש באוצר גדול.

והובא בסדר הדורות שכלי המקדש של בית ראשון

נגנוו בבבל ושם נראה ביתו של נבוכדנצר חרב וביתו של דניאל יפה מאוד ואצל ביתו מונח אבן גדול ואמרים שתחת האבן הגדול נמצאים הכלים של בית המקדש, ופעם אחת רצו השרים ליטול האבן ומי שנגע בו מת וכן אלה שחפרו להוציאם ג"כ כולם מתו מי שהי' בד' אמות שם ומאז יש פחד לכולם לנגוע בזה.

(אוצר פלאות התורה)

כיור

למה נקרא שמו כיור שכיור הוא לשון ציור, והיה מצויר עליו מעשה מרכבה כמו שהי' במתן תורה שהיו מצויר ציורים על הלוחות. (בעל שבט מוסר)

ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'

יש לדייק מדוע בפרשת יתרו כתיב ששת ימים תעבוד ועשית ולא כתיב תיעשה מלאכה, וגם כאן כתיב שבת שבתון ובפ' יתרו כתוב שבת לה' ולא שבת שבתון וגם לא כתיב יהיה לכם קודש, ויש לפרש לפי מש"כ בברכות שבזמן שעושים ישראל רצונו של מקום מלאכתם נעשית ע"י אחרים כדכתיב ועמדו זרים ורעו צאנכם, א"כ בזמן שישראל עוסקים כל השבוע בתורה ועבודת ה' ואז כל השבוע בבחינת שבת שאין עושה שום מלאכה ואז הוא אצלו יום השביעי שבת שבתון בתוספת קדושת שבת קודש אבל בפ' יתרו שיש כתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך שהוא לא זוכה לשבת ללמוד כל השבוע ולא נעשית מלאכתו ע"י אחרים לכן כשמגיע שבת קודש הוא רק שבת לה' ולא שבת שבתון.

פרשת פרה

לטהר טמאים לטמא טהורים באומר קדוש

יש לפרש עפ"י הידוע שהאחים הק' הצדיקים הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא זי"ע נהגו כשרצו להחזיר איזה אדם שחטא, בתשובה, היו מזכירים עוונותיו של אותו אדם על עצמו והאיש כששמע הדברים הבין ונזכר שהוא עצמו עשה אלו העבירות וחזר בתשובה, ויש לפרש לפי"ז כאן הפייט 'לטהר טמאים' כשרוצה הצדיק לטהר טמאים ולהחזיר את החוטאים בתשובה, אז 'לטמא טהורים' עליו לטמא הטהורים שיאמר על עצמו שהוא אינו טהור ושטימא את עצמו עם אותם עבירות שההוא עשה וכך ישמע החוטא ויבין ושב ורפא לו, אבל זה רק 'באומר קדוש' כשהמוזכר הוא אדם קדוש שלא נכשל באלו הדברים כי אם גם הוא נכשל באלו לא יקח השומע אל ליבו שמתכוון אליו.

(פניני יחזקאל)

וביום השביעי יהיה לכם קודש

מבואר בשו"ע או"ח (סי' ר"צ) שהאדם העוסק כל השבוע בתורה צריך לענג את השבת באכילה ושתיה וכאן מדובר באנשים כאלו כי כתוב כאן ששת ימים תיעשה מלאכה וזהו בצדיקים שמלאכתם נעשית בידי אחרים ואז ביום השביעי יהיה לכם קודש אפילו הגשמיית הנקראת 'לכם' גם כן קודש כי מצוה להם לענג את השבת, ובדרך זה יש להבין הזמר 'יום קדוש הוא מבוא ועד צאתו' הש"ק הוא קדוש ואין להתנהג בו יש הבדל האנשים העובדים כל השבוע שהם בבחינת 'עקב' מלשון עקב צריכים להעביר את השבת בתורה, וזה הפירוש כל זרע 'עקב' יכבדוהו כדבר המלך ודתו היינו דת של תורה כמ"ש מימינו אש דת למנו, אבל לנו בו ולשמוח בתענוג אכול ושתו' זה כל עדת ישראל יעשו אותו אלו שבבחינת ישראל בעלי המדרגה שבכל השבוע עסוקים בתורה ה' אלו יכבדוהו באכילה ושתיה.

(ספה"ק)

לא תבערו אש

ל"ט מלאכות לומדים מהמלאכות שהיו במשכן, וקשה מדוע כתוב במשנה אבות מלאכות 'ארבעים חסר אחת' ולא כתוב 'שלושים ותשע', ויש לומר שהמשכן היה כפרה על חטא העגל והסיבה לחטא העגל היה שהם חשבו שעבר כבר ארבעים יום מאז

שמשה רבנו עלה לשמים ואמר שירד לאחר ארבעים יום ובאמת עדיין לא הגיע רק שלושים ותשע ולכן מרמזים זאת במשנה 'ארבעים' הם חשבו שעבר ארבעים אבל באמת חסר אחת כי היום הראשון לא נחשבו כי לא היה לילו עמו.

(מי יזהב)

והנשיאים הביאו וכו'

וברש"י הק' חסר יו"ד לפי שנתעצלו ואמרו קודם שיביאו ישראל ואח"כ נראה מה שחסר ונשלים, חסרו אות משמם וצריך להבין למה א"כ דווקא האות יו"ד נחסר משמם, וי"ל שעיקר היהדות והעבודת ה' תלוי בנשיאות ואם אין לו מידה זו נחסר הי"ד - היהודי.

(חדושי הרי"ם)

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת

הפסוק מרמז בזה לאבות לבנים הצריכים חיזוק לתורה ויראת שמים בכל עת אך מחמת חוסר זמן או סבלנות אין משגיחים על בניהם כראוי ואין רואים עם מי מתחברים בניהם במשך כל השבוע בזמנם הפנוי ועושים מה שלבם חפץ וכאשר בא יום השבת קודש שאז נמצא האב עם בנו במשך כל השבת ורואה התנהגותם בבית הכנסת בתפילה ובקריאת התורה ובסעודות השבת וח"ו אינם שומעים בקול אביהם המזכיר אותם ונעשה קטטה ומריבה וצדקה בינו לבנים ואינו רואה המנוחה והשמחה אור ליהודים, ולכן רמזה התורה להשיג כל השבוע על הבנים ולחנכם בכל עת ולא לגרום להבערת אש ביום השבת, אש של קטטה ומריבה ח"ו ואז יהיה לו שבת שלום ומבורך.

(ים של יהודה)

ויבאו האנשים על הנשים

וברש"י עם הנשים וסמוכים להם, יש להבין מדוע עמדו סמוכים הבעל והאשה, ויש לפרש לפי מה שכתב באבן העזר סי' פ"ה שאשה אינה יכולה למכור את תכשיטיה בלי ידיעת בעלה ורשותו, וכן האיש לא יכול למכור את תכשיטי אשתו בלי רשותה, ולפי זה מובן שהרי כאן הביאו למשכן את התכשיטין של האשה לכן היו צריכים לבוא האיש והאשה יחד שכל אחד יתן הסכמתו לתרום את התכשיטין למשכן.

(פנים יפות)

עוד יש לומר עפ"י הגמרא (ע"ז כ:): זריזות מביאה לידי נקיות, פרישות,

טהרה, חסידות, ענוה, יראת חטא, קדושה, רוח הקודש, תחית המתים, וכיון שהיה חסר לנשיאים זריזות הפסידו כל העשרה דברים הנ"ל שבא אחר מדת הזריזות ולכן חסר אות י' לרמז על הפסד עשרה הדברים.

(אמרי אמת)

כל איש ואשה אשר נדב לכם אותם להביא וכו' הביאו בני ישראל נדבה לה'

יש לדקדק מפני מה חזר הפסוק ואמר הביאו בני ישראל נדבה לה' הרי כבר אמר בתחילת הפסוק כל איש ואשה וכו' ויש לומר כי בודאי היו בנייהם אנשים שאין ביכולתם להביא כפי רצונם נדבה למשכן כי יש להם משפחות גדולות ונכסים מועטים אבל לבם רצה לנדב לה' ולכן אמרו אנו נביא את ילדינו לעבודת ה' נחנך אותם שיהיו ממולאים בקדושה ובטהרה לעבודתו יתברך שמו, וזה רמז הפסוק הביאו את בני ישראל הכוונה את בנייהם נדבה לה'.

(תורת מהרי"ן)

ויכלא העם מהביא

ויכלא הגשם מסורה המובא בבעל הטורים, אמרו חז"ל עשר בשביל שתתעשר, ולפ"ז הפירוש יהיה אם ח"ו ויכלא העם מהביא דיינו צדקה ותרומת ה' אז ח"ו יהיה ויכלא הגשם כמו שאמרו חז"ל אין הגשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי נותני צדקה, (האדמו"ר מבאבוב צ"ל)